

CẢNH ĐỨC TRUYỀN ĐĂNG LỤC

QUYỂN 8

Sa-môn Đạo Nguyên đời Tống soạn

Pháp Tự Đòi Thứ Hai Của Hoài Nhượng: 56 người, trong đó 43 người được ghi chép.

01. Thiền sư Vô Nghiệp Phần Châu
02. Thiền sư Đại Đồng Quảng Trừng Lễ Châu
03. Thiền sư Phổ Nguyên Nam Tuyên Trì Châu
04. Thiền sư Đặng Ấn Phong núi Ngũ Đài
05. Hòa thượng Phật Áo Ôn Châu
06. Hòa thượng Điều Cữu
07. Thiền sư Đại Thiện núi Thạch Sương Đàm Châu
08. Hòa thượng Thạch Cữu
09. Hòa thượng Bản Khê
10. Hòa thượng Thạch Lâm
11. Tòa chủ Lượng Tây Sơn Hồng Châu
12. Hòa thượng Hắc Nhẫn
13. Hòa thượng Mễ Lĩnh
14. Hòa thượng Đại Dương
15. Hòa thượng Hồng Loa sơn
16. Thiền sư Vô Liễu Qui Dương Tuyên Châu
17. Hòa thượng Lợi Sơn
18. Hòa thượng Nhữ Nguyên Thiều Châu
19. Hòa thượng Tòng Sơn
20. Hòa thượng Tắc Xuyên
21. Thiền sư Đàm Tạng Tây Viên Nam Nhạc
22. Hòa thượng Bách Linh
23. Hòa thượng Kim Ngư ở Trấn Châu

24. Hòa thượng Động An
25. Hòa thượng Đả Địa Hân Châu
26. Hòa thượng Tú Khê Đàm Châu
27. Thiền sư Thần Tạng Mã Đầu phong Tư Châu
28. Thiền sư Thiện Giác Huê Lâm Đàm Châu.

THIÊN SƯ VÔ NGHIỆP

PHÁP TỰ ĐỜI THỨ HAI của NAM NHẠC HOÀI NHƯỢNG

Thiên sư Vô Nghiệp ở Phần Châu, họ Đỗ, người Thượng Lạc Thương Châu. Trước kia mẹ là Lý thị nghe trên không trung nói: “Cho ở nhờ được không?”. Bà bèn cảm thấy có mang. Đêm sanh sư hào quang chiếu sáng cả nhà. Lúc tuổi còn thơ, khi đi sư nhìn thẳng lúc ngồi tức kết già. Lúc 9 tuổi, theo thiên sư Chí Bản chùa Khai Nguyên thọ kinh Đại thừa. Từ năm hàng trở xuống là đọc theo không sót. Mười hai tuổi xuống tóc, hai mươi tuổi thọ giới cụ túc, nơi luật sư U ở Tương Châu, tập số Tứ Phần Luật. Vừa nghe dứt quyển là có thể phụ diễn lại liền, thường giảng đại bộ Niết-bàn cho chúng tăng, mùa đông hay hè đều không phế dứt. Sau nghe Thiên môn của Mã đại sư long thành, sư đến chiêm lễ. Mã Tổ nhìn trạng mạo kỳ vĩ cùng tiếng nói như chuông của sư, bèn nói:

- Phật đường vôi vọi, tiếc bên trong không có Phật.

Sư quỳ lạy hỏi:

- Văn học ba thừa thô thiên hiểu cùng tận chỉ ý. Thường nghe trong Thiên môn “Tâm ấy là Phật” thật chưa hiểu được.

Mã Tổ nói:

- Chính cái tâm chưa hiểu là đúng đấy, lại cũng không có vật gì khác.

Sư lại hỏi:

- Thế nào là tâm ấn mật truyền của Tổ sư từ Tây lại ?

Tổ nói:

- Đại đức chính đang náo loạn. Tạm lui ra lúc khác hãy lại.

Sư vừa lui ra, Tổ gọi giật lại:

- Đại đức !

Sư quay đầu lại, Tổ nói:

- Là cái gì ?

Sư liền lãnh ngộ lễ bái. Tổ nói:

- Gã ngu độn này, lễ bái làm gì ?

Đắc pháp rồi, sau đó sư đến Tào Khê lễ bái tháp Lục Tổ cùng tham tâm Thánh tích khắp Lư Nhạc, Thiên Thái, từ Lạc đến Ứng dừng nghỉ tại chùa Tây Minh. Tăng chúng cử thỉnh đều là Đại đức. Sư nói:

- Ta nguyên không có chí này.

Sau sư đến vùng Thượng Đẳng, Tiết độ sứ Lý Bảo Chân trọng sư danh tiếng và đức hạnh, ngày đêm chiêm phụng. Sư thường có vẻ ái ngại nói với mọi người:

- Ta vốn tránh né cảnh ồn ào đông đúc của thượng quốc. Nay lại làm phiền quân hầu tiếp đãi, đó là tâm ta sao !

Bèn đến núi Bao Phúc Miên Thượng. Không bao lâu sau lại đến chùa Kim Các, duyệt lại kinh đại tạng trong 8 năm là xong hết. Lại xuôi nam đến Tây Hà. Thứ sử Đồng Thúc Triền thỉnh sư trụ tịnh xá Khai Nguyên. Sư nói:

- Ta duyên phận tại đây thôi.

Đó rồi sư rước đại pháp vũ trong 20 năm, tăng tục không ai là chẳng hưởng hóa. Phàm học giả nêu câu hỏi sư phần nhiều đều đáp rằng:

- Dừng vọng tưởng.

Đường Hiến Tông nhiều lần sai sứ triệu vời, Sư đều nêu có bệnh mà từ chối không đến. Kịp đến khi Mục Tông lên ngôi muốn chiêm lễ sư, bèn sai hai hàng tăng lục đem chiếu nghinh thỉnh. Tới chỗ sư, tăng lục tác lễ nói:

- Phen này hoàng thượng ân chỉ không như lúc thường. Nguyên Hòa thượng thuận lòng trời, không nên nói bệnh nữa.

Sư mỉm cười nói:

- Bần đạo có đức độ gì mà làm phiền đến nhà vua. Xin cứ đi trước, ta theo đường riêng mà đi sau.

Bèn tắm rửa, cạo tóc, tới nửa đêm nói với chúng đệ tử Huệ Âm rằng:

- Tánh kiến văn giác tri của các ông, thọ cùng thái hư, không sanh không diệt. Tất cả mọi cảnh giới bốn tự rỗng lặng, không có một pháp nào có thể đắc. Người mê không hiểu, liền bị cảnh hoặc. Một khi đã bị cảnh hoặc thì lưu chuyển không cùng. Các ông nên biết tâm tánh đều tự có cả, không phải do tạo tác, như kim cương không thể phá hoại được. Tất cả mọi pháp như ảnh, như tiếng, không có chi thật. Cho nên Kinh nói: “Duy chỉ có một sự thật, hai tức không thật”. Thường hiểu tất cả là không, chẳng có một vật nào đương tình, ấy là chỗ dụng tâm của chư Phật, các ông nên cố gắng mà thi hành.

Nói xong ngồi kiết già mà qua đời. Trong ngày trà tỳ, mây lành năm màu, hương thơm bao phủ. Xá-lợi thu hoạch được, sáng láng như châu ngọc. Chúng đệ tử trử trong kim quan, đến năm thứ ba niên hiệu Trường Khánh, ngày 21 tháng chạp, chôn vào tháp đá. Sư thọ 62 tuổi, thọ lạc 42, sắc thụ Đại Đạt Quốc Sư, tháp hiệu Trùng Nguyên.

THIÊN SƯ ĐẠI ĐỒNG QUẢNG TRÙNG **PHÁP TỰ ĐỜI THỨ HAI của NAM NHẠC HOÀI NHƯỢNG**

Thiên sư Đại Đồng Quảng Trùng ở Lễ Châu.

Tăng hỏi:

- Thế nào là sáu căn diệt ?

Sư đáp:

- Kiếm tròn (tức mặt trăng) chém mây, chẳng thương tổn đến vật.

Hỏi:

- Thế nào là bốn lai nhân ?

Sư đáp:

- Cùng ngồi chung mà chẳng biết nhau.

Tăng hỏi:

- Nếu thế thì học nhân lễ tạ vậy !

Sư đáp:

- Viết lên lòng thu gởi cho ai ?

THIÊN SƯ NAM TUYỀN PHỔ NGUYỄN **PHÁP TỰ ĐỜI THỨ HAI của NAM NHẠC HOÀI NHƯỢNG**

Thiền sư Nam Tuyền Phổ Nguyễn ở Trì Châu là người Tân Trịnh, Trịnh Châu, họ Vương. Lúc còn trẻ thơ đã mộ đạo Phật. Năm thứ hai đời Chí Đức nhà Đường, sư theo thọ nghiệp với Thiền sư Đại Huệ ở Ngõi Sơn, rồi đến Tung Nhạc thọ cụ túc giới. Ban đầu, sư tập Tướng Bộ Cựu Chương, nghiên cứu trọn Tỳ-ni. Kế sư đi du phương đến khắp các nơi có giảng pháp, nghe qua Lăng Già, Hoa Nghiêm, nhập quán Trung Quán, Bách Môn, tinh chuyện nghĩa lý huyền vi. Sau Sư đến gõ cửa Đại Tịch Mã Tổ, bỗng nhiên quên phương tiện (ngộ) được du hí tam-muội. Một hôm sư đang múc cháo chia cho chúng tăng, Mã Tổ hỏi:

- Trong thùng là vật gì ?

Sư nói:

- Lão già này nên ngậm miệng mồm, sao lại nói lời lẽ gàn dở như thế ?

Tổ liền thôi (cho là phải). Từ đó, đám đồng học không ai dám cất vấn, đối đáp với sư nữa. Năm thứ mười một, đời Trinh Nguyên, sư dùng gậy ở Trì Dương, tự dựng Thiền trai, không xuống khỏi núi Nam Tuyền hơn 30 năm. Đầu niên hiệu Đại Hòa, liêm sứ ở Tuyên Thành là Lục Hoàn nghe danh đạo phong của Sư mời ngài hạ sơn, thân giữ lễ đệ tử, sư đại chấn huyền cương. Từ đó học đồ không dưới số trăm, lời nói pháp của Sư truyền khắp các nơi, được coi là bậc Dĩnh Tợ. (Thiền sư kiệt kiệt).

Sư thượng đường nói:

- Đạo của Phật Nhiên Đăng xong rồi. Nếu tâm suy nghĩ sanh ra chư pháp là hư giả không thật. Tại sao vậy ? Tâm nếu không có làm sao lại sanh ra các pháp. Do như hình với ảnh, phân biệt hư không. Như người giữ âm thanh đem giấu vô trong tráp, lại cũng như thổi lưới mà mong no gió. Cho nên bậc lão túc nói: “Không phải tâm, không phải Phật, không phải vật”, để dạy cho anh em các người hành động. Cứ nói Bồ-tát Thập Địa trụ nơi tam-muội Thủ Lăng Nghiêm, được tự nhiên pháp tạng bí mật của chư Phật, được diệu lý thần thông giải thoát của tất cả Thiên định. Cho đến tất cả thế giới đều hiện rõ sắc thân, hoặc thị hiện thành đẳng chánh giác, chuyển đại pháp luân, nhập Niết-bàn, khiến vô lượng vào lỗ chân lông. Diễn một câu kinh vô lượng kiếp, nghĩa cũng không trọn hết, giáo hóa vô lượng ức thiên chúng sanh được vô sanh pháp nhẫn. Còn gọi trí ngu, trí ngu cực vi tế cùng với đạo hoàn toàn trái vậy. Khó lắm, khó lắm, xin tạm biệt (trân trọng).

Sư Nam Tuyên thượng đường nói:

- Vương lão sư ta từ nhỏ nuôi dưỡng một con trâu tơ. Nghĩ muốn chặn nó ở mé đông khe thì chẳng khỏi nó ăn thủy thảo của quốc vương nước khác. Nghĩ muốn chặn nó ở mé tây, cũng chẳng khỏi ăn thủy thảo của quốc vương nước khác. Chi bằng tùy phận nạp tặng, thì nhìn chung không thấy gì.

***

Sư hỏi ông tăng:

- Đêm qua gió mạnh phải không ?

Đáp:

- Đêm qua gió mạnh.

Sư nói:

- Có phải thổi gãy một cành tòng trước cổng chùa không ?

Đáp:

- Thổi gãy trước cổng chùa một nhánh tòng.

Kế hỏi một ông tăng:

- Đêm qua gió mạnh phải không ?

Đáp:

- Gió gì đâu nào ?

Sư nói:

- Thôi gãy một nhánh tòng trước cổng chùa.

Đáp:

- Tòng nào đâu nà ?

Sư nói:

- Một đượ, một mát.

***

Sư có thư gửi Thù Du nói:

- Lý tùy sự biến, trống trải không ngoài. Sự đặc lý dung, vắng vẻ không trong.

Tăng đưa thư, rồi bèn hỏi Du:

- Thế nào là trống trải không ngoài ?

Du nói:

- Hỏi một trả lời trăm cũng không hại gì.

Hỏi:

- Thế nào là vắng vẻ không trong ?

Du nói:

- Nhìn nghe sắc thanh, không phải tay giỏi.

Tăng lại hỏi Trường Sa, Sa trợn mắt nhìn. Tăng lại nêu câu hỏi sau, Sa bèn nhắm mắt khái thị. Tăng lại hỏi Triệu Châu Tùng Thẩm, Châu ra bộ đang ăn cơm. Tăng lại nêu câu hỏi thứ hai, Châu ra bộ dùng tay lau miệng. Sau tăng thuật mọi việc với Sư, sư nói:

- Cả ba người đó đều không sai lầm, đúng là đệ tử ta.

***

Dưới núi Nam Tuyền có một Am chủ. Người ta nói với ông:

- Gần đây có Hòa thượng Nam Tuyền xuất thế, sao ông không tới lễ bái ?

Am chủ nói:

- Chẳng phải chỉ riêng Nam Tuyền xuất thế, mà cho dù cả ngàn Phật xuất thế ta cũng không đến lễ bái.

Sư nghe bèn bảo Triệu Châu đến khám nghiệm. Triệu Châu đến nơi bèn lễ bái, Am chủ chẳng ngó ngang gì. Châu từ mé tây đi qua mé đông, rồi lại từ đông sang tây, Am chủ cũng chẳng ngó. Châu nói:

- Giặc cỏ đại bại rồi.

Rồi kéo tấm rèm xuống, ra về thuật lại cùng sư. Sư nói:

- Từ trước nay, ta đã nghi gã này.

Hôm sau sư cùng sa-di mang một bình trà và ba cái chén đến ném phịch xuống đất rồi nói:

- Hôm qua đây, hôm qua đây.

Am chủ nói:

- Hôm qua thì là cái gì ?

Sư vỗ trên lưng sa-di một cái nói:

- Phiền ta tới, phiền ta tới.

Nói đoạn phất tay áo ra về.

(Chú: Từ đoạn “Sư thượng đường nói: ‘Vương lão sư ta..’ đến “Phất tay áo ra về” là lấy dụng của Ngũ Đăng Hội Nguyên quyển 3).

***

Sư thượng đường nói:

- Đạo vốn như như, sớm bị biến đổi. Sư tăng ngày nay cần nhắm vào dị loại mà tu hành.

Qui Tông nói:

- Tuy hành hạnh súc sanh mà không được súc sanh báo.

Sư nói:

- Kẻ thậm thường Mãnh Bát Lang kia cũng thế sao ?

***

Sư thượng đường nói:

- Văn Thù, Phổ Hiền canh ba đêm qua bị ta đánh mỗi ngài 20 gậy, đuổi ra khỏi viện.

Triệu Châu nói:

- Còn gậy của Hòa thượng dạy ai ăn vậy ?

Sư nói:

- Hãy nói xem Vương lão sư ta sai quấy chỗ nào vậy ?

Châu lễ bái lui ra.

***

Sư nhân đến trang viện, trang chủ dự bị nghinh đón cung phụng.

Sư hỏi trang chủ:

- Ông làm sao biết lão tăng tới mà bày biện tươm tất thế ?

Trang chủ nói:

- Đêm qua Thổ địa báo cho biết rằng hôm nay Hòa thượng đến.

Sư nói:

- Vương lão sư ta tu hành vô lực, bị quỷ thần nhìn thấy.

Thị giả nói:

- Hòa thượng vốn đã là bậc thiện tri thức, vì sao lại bị quỷ thần nhìn thấy ?

Sư nói:

- Hãy thay ta, hiến bàn thờ Thổ địa thêm một phần cơm.

(Huyền Giác nói:

- Nơi nào mà Thổ địa được một phần cơm ?

Vân Cư Tích nói:

- Đó là thưởng y, phật y. Còn như Thổ địa thấy trước đó là Nam Tuyền hay chẳng phải Nam Tuyền ?).

***

Sư có lúc nói:

- Mã Tổ ở Giang Tây nói “Tâm ấy là Phật”, còn Vương lão sư không nói như thế mà nói là “Không phải tâm, không phải Phật, không phải vật”. Nói như thế có lỗi không ?

Triệu Châu lễ bái lui ra. Lúc ấy, có một vị tăng bước theo Triệu Châu mà hỏi rằng:

- Thượng tọa lễ bái rồi là lui ra ngay là có ý gì ?

Châu nói:

- Ông hãy hỏi ngay Hòa thượng.

Tăng bèn hỏi Hòa thượng:

- Vừa rồi thượng tọa Tùng Thẩm có ý gì vậy ?

Sư nói:

- Y lãnh hội được ý chỉ của lão tăng ta.

***

Một hôm, sư bung bình bát thượng đường. Hoàng Bá ngồi cương vị đệ nhất tòa thấy sư không đứng dậy, sư bèn hỏi:

- Trưởng lão hành đạo vào năm nào vậy ?

Bá nói:

- Thời Phật Không Vương.

Sư nói:

- Vẫn là ở hàng con cháu của Vương lão sư ta, hãy lui xuống !

Ngày nọ, sư hỏi Hoàng Bá:

- Hoàng kim làm thế giới, bạch ngân làm tường vách, đó là chỗ ở của người nào vậy ?

Bá nói:

- Đó là chỗ ở của Thánh nhân.

Sư nói:

- Còn có một người thì ở quốc độ nào ?

Bá liền chấp tay đứng. Sư nói:

- Nói không được, sao chẳng hỏi Vương lão sư ta ?

Bá liền hỏi:

- Ngoài ra còn có một người thì ở quốc độ nào ?

Sư nói:

- Tiếc thay.

Sư hỏi Hoàng Bá:

- Các môn học định tuệ, thấy rõ được Phật tánh, lý ấy thế nào ?

Bá nói:

- Trong mười hai thời chẳng nương tựa vào một vật nào.

Sư nói:

- Đó há chẳng là chỗ thấy của trường lão sao ?

Bá nói:

- Không dám.

Sư nói:

- Tiền cơm nước thôi hãy dẹp qua, tiền giày cỏ bảo ai thường đây ?

***

Sư thấy ông tăng đang chặt cây, sư bèn gõ vào cây ba cái, tăng bèn buông búa trở về tăng đường. Sư về pháp đường, hồi lâu lại vào tăng đường, thấy tăng hồi nãy đang ngồi dưới giàn y bát. Sư nói:

- Điểm lường gạt chết người thôi !

Hỏi:

- Sư quay về trượng thất, lấy gì chỉ thị ?

Sư nói:

- Canh ba đêm qua mất con bò, sáng ra lại cháy nhà.

***

Sư nhân hai đường đông tây giành nhau một con mèo, sư bắt gặp nói với chúng rằng:

- Nói đúng đạo lý thì cứu lấy con mèo, còn nói không được thì chặt chết con mèo đấy.

Mọi người tịch lời, sư liền chặt chết con mèo. Triệu Châu từ ngoài trở về, sư bèn lập lại y lời ban nãy để khảo thị. Châu bèn tháo dép để lên đầu mà đi.

Sư nói:

- Nếu có ông tại đó thì đã cứu được con mèo rồi.

***

Sư tại phương trượng đang cùng Sam Sơn hơ lửa. Sư nói:

- Chẳng cần chỉ đông chỉ tây, nói ngay bốn phần sự thôi.

Sơn cầm cây kẹp lửa rồi chấp tay. Sư nói:

- Tuy là như vậy, cũng còn thua Vương lão sư ta một tuyến đạo.

***

Có ông tăng tham vấn, chấp tay mà đứng, sư nói:

- Tục khí quá.

Tăng ấy lại chấp hai bàn tay, Sư nói:

- Tăng khí quá.

Ông tăng không đáp lời được.

***

Một ông tăng đang rửa bình bát, sư liền đoạt lấy bát. Ông tăng tay không mà đứng. Sư nói:

- Bát tại trong tay ta, miệng ông ê a làm gì ?

Tăng tịt lời.

***

Sư nhân vào vườn rau, thấy một ông tăng, sư liền lấy miếng ngói đánh. Ông tăng quay lại nhìn, sư liền kiễ chân. Ông tăng tịt lời. Sư liền quay về phương trượng, tăng bước theo vào tham vấn rằng:

- Vừa ban nãy Hòa thượng liệng viên ngói đánh con đây há phải chẳng là cảnh giác kẻ này ?

Sư nói:

- Vậy kiễ chân là làm chuyện gì ?

Tăng tịt lời.

(Sau có ông tăng hỏi Thạch Sương rằng:

- Nam Tuyền kiễ chân, ý làm chuyện gì ?

Sư đưa nắm tay lên nói:

- Còn có cái này nữa không ?)

***

Sư thượng đường nói:

- Vương lão sư ta muốn bán thân mình đây, có ai mua không ?

Một ông tăng bước ra thưa:

- Mỗ đây mua.

Sư nói:

- Không bán đắt giá mà cũng không bán rẻ giá, ông mua thế nào được ?

Tăng nín khe.

(Ngọa Long nói thay:

- Đã thuộc mõ đây rồi.

Hòa Sơn nói thay:

- Đó là đạo lý gì.

Triệu Châu đáp thay:

- Năm sau may cho Hòa thượng một tấm áo vải).

***

Sư cùng Qui Tông và Ma Cốc đến tham bái Nam Dương quốc sư Tuệ Trung. Sư ở trên đường, vẽ một vòng tròn nói:

- Nói được mới đi.

Tông liền vào trong vòng tròn mà ngồi, còn Cốc lễ bái cung kính như nữ nhân. Sư nói:

- Như thế là không đi đâu ?

Tông nói:

- Là tâm hạnh gì ?

Sư bèn kêu cùng quay lại không đến tham bái quốc sư Trung.

(Huyền Giác nói:

- Như Nam Tuyền nói thế, là ưng nói hay không ưng nói ?

Vân Cư Tích nói:

- Định đến lễ bái quốc sư tại sao Nam Tuyền lại bảo quay về. Hãy nói coi ý người xưa là thế nào ?).

***

Sư đang làm công việc rẫy bái trên núi, có ông tăng hỏi:

- Đường lộ Nam Tuyền này đi về nơi đâu ?

Sư đưa cây liềm lên nói:

- Cây liềm này của ta, ba mươi tiền mua được đấy.

Nói:

- Không hỏi cây liềm, chỉ hỏi đường lộ Nam Tuyền đi về đâu ?

Sư nói:

- Ta sử dụng chính xác đây.

(Chú: Từ đoạn ‘Sư đang làm công việc...’ đến đoạn ‘Ta sử dụng chính xác đây’ là lấy dụng của Ngũ Đẳng Hội Nguyên quyển 3).

***

Sư hỏi Thân Sơn:

- Làm gì đó ?

Sơn đáp:

- Đánh lưới.

Sư hỏi:

- Đánh bằng tay hay đánh bằng chân ?

Sơn nói:

- Thỉnh Hòa thượng nói coi.

Sư nói:

- Hãy ký thủ rành rõ, cử thuật lại bậc Thiên sư kiệt xuất.

***

Có một tọa chủ từ già sư, sư hỏi:

- Đi về đâu ?

Đáp:

- Đi xuống dưới núi.

Sư nói:

- Thứ nhất là không được hủy báng Vương lão sư ta.

Đáp:

- Làm sao mà dám hủy báng Hòa thượng !

Sư liền hất hơi nói:

- Ít đỉnh.

Tọa chủ liền ra đi.

(Vân Cư Ứng nói:

- Không phải bản ý của sư.

Trước đó Tào Sơn nói:

- Lợi đây.

Thạch Sương nói:

- Không châm chước cho người.

Trương Khánh nói:

- Mời lãnh thoại.

Thạch Cư Tích nói:

- Khi tọa chủ ra đi là lãnh hội hay không lãnh hội ?).

***

Có một hôm sư đóng cửa phương trượng, đem tro bao quanh bên ngoài cửa nói:

- Nếu có người nói đúng thì sẽ mở.

Cũng có mấy người đối đáp, nhưng đều không hợp ý sư. Triệu Châu nói:

- Ôi trời ơi!

Sư liền mở cửa.

***

Sư đang ngắm trăng, có ông tăng hỏi:

- Bao giờ thì được như cái ấy đi ?

Sư nói:

- Vương lão sư ta 20 năm trước, cũng như thế lại.

Hỏi:

- Sư nay làm thế nào ?

Sư liền về phương trượng.

***

Đại phu Lục Hoàn hỏi:

- Đệ tử từ Lục Hiệp lại, trong đó có còn thân không ?

Sư nói:

- Minh bạch giữ lấy, kể lại bậc tác gia.

Nói:

- Hòa thượng không thể nghĩ bàn, đến chỗ thế giới thành tựu.

Sư nói:

- Vừa mới này là phần thượng sự của đại phu.

***

Ngày khác, Lục Hoàn nói với sư:

- Đệ tử cũng hiểu cạn pháp Phật.

Sư liền hỏi:

- Đại phu trong mười hai thời làm gì ?

Hoàn nói:

- Tâm chẳng nhiễm chút trần (Thôn ty bất quả).

Sư nói:

- Vẫn còn là kẻ ở bậc thấp.

Sư lại nói:

- Há chẳng nghe nói, quân vương hữu đạo không thu nạp bề tôi hữu trí.

***

Sư đang thượng đường, đại phu Lục Hoàn nói:

- Xin Hòa thượng vì chúng thuyết pháp.

Sư nói:

- Dạy lão tăng nói gì đây ?

Nói:

- Hòa thượng há chẳng có phương tiện ?

Sư nói:

- Nói coi bọn họ thiếu cái gì ?

Nói:

- Vì sao lại có lục đạo, tứ sanh ?

Sư nói:

- Lão tăng không dạy họ.

Đại phu Lục Hoàn cùng sư thấy xương người, Lục Hoàn chỉ khúc xương nói:

- Như thế, chẳng như thế, chính như thế. Tín thái lúc ra đi thế nào ?

Sư đưa khúc xương lên nói:

- Khúc xương thú này.

Lục lại hỏi:

- Trong nhà đệ tử có một phiến đá, có lúc dùng để ngồi, có lúc dùng để nằm. Nay tính đem tạc tượng Phật có được không ?

Sư đáp:

- Được.

Lục nói:

- Chẳng được chẳng ?

Sư nói:

- Chẳng được.

(Vân Nham nói:

- Ngồi là Phật, không ngồi chẳng phải Phật.

Động Sơn nói:

- Không ngồi là Phật, ngồi chẳng phải Phật).

***

Triệu Châu hỏi:

- Đạo không ngoài vật, ngoài vật không phải đạo. Thế nào là đạo ngoài vật ?

Sư liền đánh, Châu chụp giữ lấy gậy nói:

- Từ đây về sau đừng đánh lầm người nhé.

Sư nói:

- Rõng rảnh dễ phân biệt, thầy tu khó lường.

***

Sư gọi Viện chủ, Viện chủ cất tiếng dạ. Sư nói:

- Lúc Phật ở trên cung trời Đao Lợi 90 ngày thuyết pháp cho mẹ nghe, Ưu Điền Vương nhớ Phật, nhờ Mục Liên vận thần thông tam chuyển, đưa thợ đến chỗ Phật khắc tượng Ngài, chỉ khắc được có 31 tướng, tại sao tướng Phạm âm không khắc được ? Viện chủ hỏi:

- Thế nào là tướng Phạm âm ?

Sư nói:

- Lừa gạt chết thôi.

***

Sư hỏi duy-na:

- Hôm nay lao động tập thể làm chuyện gì ?

Đáp:

- Xay lúa.

Sư nói:

- Cối để cho người xay, nhưng không được đụng đến cây trục giữa cối.

Duy-na tịt lời.

(Bảo Phước nói thay:

- Trước giờ xay lúa, như nay thì không thành rồi.

Pháp Nhãn nói thay:

- Như thế thì không xay vậy !)

***

Ngày nọ có vị đại đức hỏi Sư:

- Tâm ấy là Phật không đúng, không tâm không Phật lại cũng không đúng, ý sư thế nào ?

Sư nói:

- Đại đức hẳn tin tâm ấy là Phật cái đã, cần nói chi đến đúng hay không đúng. Như đại đức ăn cơm rồi, bước lên hành lang bên đông, bước xuống hành lang bên tây, chẳng thể hỏi người đúng hay là không đúng.

***

Khi sư còn trụ ở am, có một ông tăng đến am. Sư nói với ông ta:

- Ta đi lên núi làm rẫy, tới giờ trai cứ nấu cơm mà ăn, ăn rồi còn một phần đưa lên núi nhé.

Lát sau, tăng ấy tự nấu cơm, ăn xong lại đập hết nồi niêu rồi lên giường nằm. Sư đợi mãi không thấy tới, bèn trở về am, thấy tăng đang nằm. Sư bèn đến nằm dựa bên y. Tăng liền trở dậy đi mất. Sau khi làm trụ trì sư nói:

- Ta trước đây lúc trụ am, có một tăng sĩ lanh lợi, cho đến nay thì không thấy nữa.

***

Sư đưa trái cầu lên hỏi tăng:

- Cái kia sao lại giống cái này ?

Tăng đáp:

- Không giống.

Sư nói:

- Nơi nào thấy cái kia mà biết không giống cái này ?

Đáp:

- Nếu hỏi chỗ đây chỗ thấy, Hòa thượng hãy buông món đồ cầm trong tay đi.

Sư nói:

- Nhận là ông có con mắt pháp.

***

Đại phu Lục Hoàn nói với Sư:

- Triệu pháp sư kể cũng kỳ quá, giảng rằng trời đất cùng ta cùng gốc, vạn vật cùng ta một thể.

Sư chỉ hoa mẫu đơn trước sân nói:

- Đại phu ! Người đời thấy một cây hoa như là mộng tưởng.

Lục không hiểu gì cả, lại hỏi:

- Thiên Vương ở cương vị nào ?

Sư nói:

- Nếu là Thiên Vương thì không có địa vị.

Hỏi:

- Đệ tử nghe nói thì Thiên Vương ở sơ địa.

Sư nói:

- Nếu phải vì thân Thiên Vương mà đắc độ, tức hiện thân Thiên Vương mà vì đó thuyết pháp.

Đại phu Lục Hoàn từ giã trở về Hoàn Thành là nơi ông trị nhiệm.

Sư hỏi:

- Đại phu đến đó, lấy gì trị dân ?

Đáp:

- Lấy trí tuệ trị dân.

Sư nói:

- Nếu như thế thì sanh linh nơi đó đều phải bị đồ thán rồi !

***

Sư vào Tuyên Châu, Lục đại phu ra cổng thành nghinh tiếp. Đại phu chỉ cửa thành nói:

- Mọi người đều gọi là Ung Môn, xin hỏi Hòa thượng gọi là môn gì ?

Sư nói:

- Lão tăng nếu nói, sợ làm nhục phong hóa của đại phu.

Đại phu hỏi:

- Hốt nhiên giặc đến thì làm sao ?

Sư nói:

- Vương lão sư ta tội lỗi.

Lục Hoàn lại hỏi:

- Đại bi Bồ-tát dùng quá nhiều tay mắt để làm gì ?

Sư nói:

- Như nước nhà đây dùng đại phu để làm gì ?

***

Sư đang giặt áo, tăng hỏi:

- Hòa thượng vẫn còn cái mừng đó !

Sư đưa áo lên nói:

- Chỉ bởi cái này biết sao giờ ?

(Huyền Giác nói:

- Hãy nói là một cái, là hai cái).

***

Sư hỏi ông tăng Lương Khâm:

- Trong không kiếp còn có Phật không ?

Đáp:

- Có.

Sư nói:

- Là ai vậy ?

Đáp:

- Lương Khâm đấy.

Sư hỏi:

- Ở quốc độ nào ?

Khâm tịt lời.

***

Hỏi:

- Tổ Tổ truyền nhau, là truyền điều gì ?

Sư nói:

- Một, hai, ba, bốn, năm...

Hỏi:

- Thế nào là người xưa vậy ?

Sư nói:

- Đợi chừng nào có mới nói.

Hỏi:

- Hòa thượng vì sao lại vọng ngữ ?

Sư đáp:

- Ta không vọng ngữ, Lư hành giả mới vọng ngữ.

Hỏi:

- Trong mười hai thời lấy gì làm cảnh ?

Sư nói:

- Sao không hỏi Vương lão sư ta.

Nói:

- Hỏi rồi đó.

Sư nói:

- Có từng cùng ông làm cảnh không.

Hỏi:

- Sen xanh lúc không tùy gió lửa, tàn rụi là cái gì ?

Sư nói:

- Không lửa gió nào mà chẳng theo thì là cái gì ?

Tăng không đáp được.

Sư hỏi:

- Không nghĩ thiện, không nghĩ ác, lúc nghĩ đến toàn thể không sanh, hãy trả bốn lai diện mục lại cho ta.

Nói:

- Chẳng có nét mặt, cử chỉ nào có thể lộ ra được.

(Động Sơn nói:

- Có từng chỉ người không).

***

Sư hỏi tọa chủ:

- Ông có thể giảng kinh cho ta nghe được không ?

Đáp:

- Mỗ đây giảng kinh cho Hòa thượng nghe thì Hòa thượng phải giảng Thiên cho mỗ đây mới được.

Sư nói:

- Không thể lấy lạng vàng đánh đổi với lạng bạc.

Nói;

- Mỗ đây không hiểu.

Sư nói:

- Ông nói xem một áng mây trên không trung kia là được đóng đinh dính hay cột dây chặt ?

Hỏi:

- Không trung có một viên ngọc, làm thế nào lấy được ?

Sư nói:

- Chặt trúc làm thang, đặt thang lên không trung lấy.

Hỏi:

- Không trung làm sao bắt thang được ?

Sư nói:

- Ông nghĩ coi làm sao bắt được.

***

Tăng từ già sư, nói:

- Kẻ học này đến các nơi nếu có người hỏi: “Hòa thượng gần đây thế nào?”, xin hỏi phải đối đáp làm sao ?

Sư nói:

- Chỉ cần nói với y gần đây ta biết đầu nhau.

Hỏi:

- Đầu thế nào ạ ?

Sư nói:

- Vô một cái, tiêu diệt hai.

Hỏi:

- Khi cha mẹ chưa sanh mình ra thì lỗ mũi ở đâu ?

Sư nói:

- Vậy chớ khi cha mẹ sanh ra rồi, lỗ mũi mình ở đâu ?

***

Sư sắp qua đời, đệ nhất tòa hỏi:

- Hòa thượng sau khi trăm tuổi đi về đâu ?

Sư đáp:

- Đi làm con trâu tơ dưới núi.

Nhất tòa hỏi:

- Con theo Hòa thượng với, có được không ạ ?

Sư nói:

- Ông nếu theo ta thì hãy ngậm một cọng cỏ lại.

Sư bèn bị bệnh nặng, bảo với môn đồ rằng:

- Sao mờ, đèn ảo cũng đã lâu rồi, không được nói ta có đến đi nhé.

Nói xong qua đời, thọ 87 tuổi, tăng lạp 58. Thi thể của ngài nhập tháp vào mùa xuân năm sau.

***

Phân phụ lục:

Thứ sử Lục Hoàn đại phu ở Tuyên châu hỏi Sư:

- Xưa có người nuôi một con ngỗng nhốt trong cái bình. Ngỗng càng ngày càng lớn rốt lại không thể ra khỏi bình. Bây giờ chẳng được đập bể bình, cũng chẳng được giết con ngỗng, dám hỏi Hòa thượng làm thế nào cho con ngỗng ra khỏi được ?

Sư gọi:

- Đại phu !

Lục Hoàn lên tiếng dạ.

Sư bảo:

- Ra rồi đó !

Lục Hoàn ngay đó lãnh hội, liền lễ tạ.

THIÊN SƯ ẨM PHONG

PHÁP TỰ ĐỜI THỨ HAI của NAM NHẠC HOÀI NHƯỢNG

Thiên sư Ẩn Phong núi Ngũ Đài, họ Đặng, người Thiệu Vũ Phước Kiến. Lúc bé không thông tuệ, cha mẹ đồng ý cho xuất gia. Ban đầu sư đến cửa Mã Tổ tham học, nhưng chưa thấy chỗ áo diệm, nên đến tham yết Thạch Đầu. Tuy hai phen không thành, nhưng rốt lại ngay lời Mã Tổ mà khế hội.

Sư lúc ở tại pháp tịch của Thạch Đầu hỏi:

- Làm thế nào thì mới khế hợp với Đạo ?

Thạch Đầu đáp:

- Ta cũng không biết đạo.

Sư hỏi:

- Rốt lại thế nào ?

Thạch Đầu hỏi vặn lại:

- Vấn đề này ở tại trong mình ông bao lâu rồi ?

***

Một ngày nọ Thạch Đầu đang cắt cỏ, sư tại bên Hòa thượng chấp tay đứng. Thạch Đầu quơ lưỡi liềm trước mặt sư cắt một bụi cỏ. Sư nói:

- Hòa thượng chỉ cắt được cái này mà không cắt được cái kia.
Thạch Đầu đưa lưỡi liềm lên. Sư tiếp lấy cái liềm ra bộ như cắt cỏ.
Thạch Đầu nói:

- Người chỉ cắt được cái kia mà không cắt được cái này.
Sư không đối đáp được.

***

Ngày nọ sư đang đẩy xe chở đất, Mã đại sư đuổi chân bên lộ mà ngồi. Sư nói:

- Thịnh Hòa thượng rút chân vô.

Mã đại sư nói:

- Đã đuổi ra là không rút vào.

Sư nói:

- Đã đẩy tới là không kéo lui.

Rồi đẩy xe qua. Đại sư chân bị thương quay về pháp đường, cầm búa nói:

- Kẻ mới vừa rồi làm chân ta bị thương hãy bước ra.

Sư liền bước ra trước Mã đại sư đưa cổ chịu chém. Mã đại sư bỏ búa qua một bên.

***

Sư đến Nam Tuyền thấy chúng tăng đang tham lễ. Nam Tuyền hỏi:
- Bình đồng là cảnh, trong bình có nước. Không được động dậy tới cảnh, hãy đem nước trong bình lại cho lão tăng.

Sư bèn cầm tịnh bình hướng về Nam Tuyền đổ nước ra. Nam Tuyền liền thôi.

***

Sư sau đến Qui Sơn, vào thẳng pháp đường, ngay trước thượng tòa mở hành lý, để y bát xuống. Qui Sơn nghe sư thúc đến, chuẩn bị nghi lễ, đến pháp đường tiếp đãi. Sư thấy Qui Sơn đến bèn làm tư thế nằm ngủ.

Qui Sơn quay về phương trượng, sư bèn rời khỏi. Lát sau Qui Sơn hỏi thị giả:

- Sư thúc còn đó không ?

Thị giả đáp:

- Đã đi ra rồi.

Qui Sơn hỏi:

- Lúc rời khỏi có nói gì không ?

Thị giả đáp:

- Không nói gì cả.

Qui Sơn bảo:

- Đừng nói không nói gì cả, tiếng sư thúc ta nghe như sấm động.

***

Sư mùa đông ở Hành Nhạc, mùa hè ở Thanh Lương. Trong khoảng niên hiệu Đường Nguyên Hòa, sư lên núi Ngũ Đài, trên đường qua Hoài Tây gặp lúc Ngô Nguyên Tế dàn binh chống lại lệnh triều đình. Quan quân cùng giặc giao chiến chưa phân thắng bại. Sư nói:

- Ta phải trừ bỏ nạn này mới được.

Liên quăng cây gậy lên không trung, phi thân mà qua. Tướng hai bên ngừng đầu nhìn thấy sự việc phù hợp với điềm mộng trước đó bèn nguội lạnh lòng đầu đánh nhau.

Sau khi sư hiển lộng thần dị, e ngại trở thành chuyện huyền hoặc dân chúng, bèn vào núi Ngũ Đài. Lúc sắp viên tịch, trước hang Kim Cương sư hỏi đại chúng:

- Thiên sư các nơi thiên hóa, có người ngồi chết, có người nằm chết, ta đều đã thấy qua. Có ai đứng mà chết không ?

Đại chúng đáp:

- Thừa có.

Sư hỏi:

- Có ai trồng chuối ngược mà chết không ?

Đại chúng đáp:

- Dạ chưa từng thấy ạ.

Sư bèn trông chuỗi ngược mà qua đời, thân hình đứng sững, y phục rũ thuận theo thân.

Lúc đó, mọi người bèn đem đi trà tỳ, nhưng lay chuyển không động được thân. Kẻ xa gần đến xem đều kinh dị thở than không thôi. Sư có cô em gái làm ni lúc ấy đang ở đó bèn cúi xuống gần mà nạt rằng:

- Lão huynh trước nay ngang bướng không tuân giới luật, nay chết lại huyền hoặc người.

Nói xong lấy tay đẩy nhẹ, thân bèn ngã nhào xuống bèn đem trà tỳ, thân xá lợi nhập tháp.

HÒA THƯỢNG PHẬT ÁO **PHÁP TỰ ĐỜI THỨ HAI của NAM NHẠC HOÀI NHƯỢNG**

Hòa thượng Phật Áo ở Ôn Châu, hễ khi thấy ai đến tham lễ đều dùng gậy dựng đứng trên đất nói:

- Phật trước cũng thế, Phật sau cũng thế.

Tăng hỏi:

- Ngay lúc ấy thì thế nào ?

Sư vẽ một vòng tròn. Tăng làm dáng lạy của phụ nữ, sư liền đánh.

Tăng hỏi:

- Thế nào là đại ý của Phật pháp ?

Sư nói:

- Giặc ! Giặc !

Tăng hỏi:

- Thế nào là loài khác ?

Sư khỏ cái chén nói:

- Hoa nô ! Hoa nô ! Ăn cơm đi.

HÒA THƯỢNG Ô CỬU

PHÁP TỰ ĐỜI THỨ HAI của NAM NHẠC HOÀI NHƯỢNG

Có hai thượng tọa là Huyền và Thiệu từ Giang Tây đến tham yết sư. Sư bèn hỏi:

- Hai vị Thiên bá cất bước từ đâu ?

Tăng đáp:

- Giang Tây.

Sư dùng gậy đánh. Huyền nói:

- Từ lâu đã biết Hòa thượng có cơ yếu này.

Sư nói:

- Ông đã không lãnh hội, ông tăng phía sau đối đáp xem nào.

Tăng Thiệu đứng phía sau đang định bước tới trước liền bị sư đánh nói:

- Đã tin chắc cùng một huyết không có hai loại đất khác nhau mà. Tham đường đi !

HÒA THƯỢNG ĐẠI THIỆN

PHÁP TỰ ĐỜI THỨ HAI của NAM NHẠC HOÀI NHƯỢNG

Thiền sư Thạch Sương Đại Thiện ở Đàm Châu. Có tăng hỏi:

- Thế nào là đại ý Phật pháp ?

Sư đáp:

- Ngày xuân gà gáy.

Tăng nói:

- Kẻ học này không lãnh hội.

Sư nói:

- Trung thu chó sủa.

***

Sư thượng đường nói:

- Đại chúng bước ra, bước ra mau, lão tăng có một pháp yếu, trăm năm sau không làm lụy các vị.

Đại chúng đồng nói:

- Nếu thế thỉnh ngay Hòa thượng nói.

Sư nói:

- Không cần một đồng lửa.

Động Sơn nói:

- Trước đây có một đứa bé rất hiểu công việc, như nay đây không còn thấy, chẳng biết đi về đâu ?

Sư nói:

- Trong lửa dữ đậu thuyền không được, đã đi về thế giới mát mẻ rồi.

THIÊN SƯ THẠCH CỬU

PHÁP TỰ ĐỜI THỨ HAI của NAM NHẠC HOÀI NHƯỢNG

Hòa thượng Thạch Cửu ban đầu tham yết Mã Tổ, Tổ hỏi:

- Từ đâu lại ?

Sư đáp:

- Từ Ô Cửu lại.

Tổ hỏi:

- Ô Cửu ngày gần đây có ngôn cú gì ?

Sư nói:

- Lắm người tại đó mờ mịt chẳng biết gì.

Tổ nói:

- Mờ mịt không biết gì hãy gác qua bên, một câu lạng lờ thế nào ?

Sư bèn bước tới ba bước. Tổ nói:

- Ta có bảy gậy gởi ông đánh Ô Cữu, ông có chịu không vậy ?

Sư đáp:

- Hòa thượng ăn gậy trước, mỗ cam chịu sau.

Nói đoạn quay về Ô Cữu.

HÒA THƯỢNG BỒN KHÊ

PHÁP TỰ ĐỜI THỨ HAI của NAM NHẠC HOÀI NHƯỢNG

Bàng cư sĩ hỏi:

- Đan Hà đánh thị giả, chỉ ý tại chỗ nào ?

Sư nói:

- Già cả rồi mà còn nhìn chỗ hay dở của người !

Cư sĩ nói:

- Vì mỗ cùng sư đồng tham, mới dám hỏi.

Sư nói:

- Nếu như thế thì kể ra từ đầu, ta cùng ông thương lượng.

Cư sĩ nói:

- Già cả rồi không dám cùng ông nói chuyện phải quấy của người.

Sư nói:

- Niệm tình ông già đó.

Cư sĩ nói:

- Tội lỗi! Tội lỗi !

HÒA THƯỢNG THẠCH LÂM

PHÁP TỰ ĐỜI THỨ HAI của NAM NHẠC HOÀI NHƯỢNG

Một ngày nọ Bàng cư sĩ đến, sư bèn dựng cây xơ quất nói:

- Không rơi vào cơ phong của Đan Hà, thử nói một câu xem nào.

Cư sĩ đoạt cây xơ quất rồi đưa nắm đấm lên. Sư nói:

- Đúng là cơ phong của Đan Hà.

Cư sĩ nói:

- Cùng mỡ không rơi xem nào.

Sư nói:

- Đan Hà bịnh câm, còn Bàng cư sĩ bịnh điếc.

Cư sĩ nói:

- Trước nói ngẫu nhĩ là thế nào ?

Sư cũng không lời đối đáp.

***

Lại một ngày khác, sư hỏi cư sĩ:

- Mỡ đây có một câu hỏi, cư sĩ đừng có tiếc lời lẽ nhé.

Cư sĩ nói:

- Thỉnh nêu ra ngay đi !

Sư nói:

- Nguyên lai tiếc lời lẽ mà.

Cư sĩ nói:

- Câu hỏi đó, bất giác rơi vào tiện nghi người khác.

Sư bèn bịt tai lại mà thôi. Cư sĩ nói:

- Thiên sư thứ cừ ! Thiên sư thứ cừ !

Chú: Nguyên văn Tác gia.

TỌA CHỦ LƯỢNG

PHÁP TỰ ĐỜI THỨ HAI của NAM NHẠC HOÀI NHƯỢNG

Tọa chủ Lượng, gốc người xứ Thục, khá khéo giảng kinh luận.
Nhân tham yết Mã Tổ, Tổ hỏi rằng:

- Nghe nói tọa chủ giảng kinh luận rất nhiều phải không ?

Lượng nói khiêm:

- Không dám.

Tổ hỏi:

- Lấy gì giảng ?

Lượng đáp:

- Lấy tâm giảng.

Tổ nói:

- Tâm như con hát, ý như hòa con hát, làm sao mà giảng được kinh

?

Lượng nói lớn tiếng:

- Tâm nếu giảng không được thì hư không giảng được chăng ?

Tổ nói:

- Vừa hay hư không giảng được đấy.

Lượng không đồng ý, liền đi ra. Vừa mới xuống thêm, Tổ triệu gọi:

- Tọa chủ.

Lượng quay đầu, Tổ nói:

- Là cái gì ?

Lượng bỗng nhiên đại ngộ lễ tạ.

- Ông tăng ngu độn này, lễ bái làm gì ?

Lượng trở về chùa cáo cùng đại chúng rằng:

- Kinh luận mà mỗi đây giảng qua, tưởng là không ai bì kịp hôm nay bị Mã đại sư hỏi một cái, công phu bình sanh như băng tan thôi.

Nói đoạn đi ẩn ở Tây Sơn, rốt lại không còn tin tức.

HÒA THƯỢNG HẮC NHÃN **PHÁP TỰ ĐỜI THỨ HAI của NAM NHẠC HOÀI NHƯỢNG**

Tăng hỏi:

- Thế nào là Thiên sư chẳng xuất thế ?

Sư đáp:

- Gậy của đồng tử Thiện Tài.

Hỏi:

- Thế nào là đại ý Phật pháp ?

Sư nói:

- Gã bán than 10 năm mà không biết khóa cân.

HÒA THƯỢNG MỄ LĨNH

PHÁP TỰ ĐỜI THỨ HAI của NAM NHẠC HOÀI NHƯỢNG

Tăng hỏi:

- Thế nào là chuyện dưới áo nạp ?

Sư nói:

- Xấu xí, quê lậu mặc ông chề. Chẳng quảy màu Ngân Hà.

Sư sắp thi diệt bèn để lại một bài kệ:

Tổ Tổ bất tư nghi

Bất hứa đương trụ thế

Đại chúng thâm tư duy

Tất cánh chỉ giá thi.

Tạm dịch:

Chư Tổ chẳng nghĩ bàn

Không cho được trụ thế

Đại chúng nên tư duy

Rốt lại chỉ như thế.

HÒA THƯỢNG TÊ PHONG

PHÁP TỰ ĐỜI THỨ HAI của NAM NHẠC HOÀI NHƯỢNG

Ngày kia, Bàng cư sĩ vào viện. Sư nói:

- Kẻ tục chần vắn vào tăng viện thảo luận cái gì ?

Cư sĩ quay lại nhìn hai bên nói:

- Ai nói thế ? Ai nói thế ?

Sư bèn nạt. Cư sĩ nói:

- Ở trong này.

Sư nói:

- Há có phải Đương Dương nói không đấy ?

Cư sĩ nói:

- Phía sau lưng kia.

Sư quay đầu nói:

- Xem, xem.

Cư sĩ nói:

- Giặc cỏ bại rồi, Giặc cỏ bại rồi.

Sư không lời đối đáp. Cư sĩ lại hỏi:

- Từ đây lên đến ngọn núi bao nhiêu dặm vậy ?

Sư nói:

- Từ đâu lại vậy ?

Cư sĩ nói:

- Đáng sợ cao vót chơm chờm, không thể hỏi han.

Sư hỏi:

- Là ít nhiều vậy ?

Cư sĩ nói:

- Một, hai, ba.

Sư nói:

- Bốn, năm, sáu.

Cư sĩ nói:

- Sao không nói bảy ?

Sư nói:

- Vừa nói bảy đấy, liền ngay có tám.

Cư sĩ nói:

- Được vậy. Được vậy.

Sư nói:

- Mặc tình lấy thêm.

Cư sĩ liền quát nạt lui ra. Sư theo sau quát nạt.

HÒA THƯỢNG ĐẠI DƯƠNG **PHÁP TỰ ĐỜI THỨ HAI của NAM NHẠC HOÀI NHƯỢNG**

Lúc thiền sư Y đang tham yết, sư hỏi:

- Này thiền sư Y ! Gần đây phần lớn Thiền sư hướng về trước mắt chỉ người hãy hiểu lấy chuyện trước mắt. Làm kẻ dạy người như thế có lãnh hội màu mè lúc chưa hiện triệu chứng hay không ?

Y đáp:

- Định đến đây đặt một câu hỏi, hỏi Hòa thượng, chẳng biết có được không ?

Sư nói:

- Đã đáp lời ông rồi mà, đừng có hỏi có được không.

Y hỏi:

- Có còn nhận thức được trước mắt chưa vậy ?

Sư nói:

- Là trước mắt thì làm sao mà biết được.

Y nói:

- Cần gặp người kiểm điểm.

Sư nói:

- Ai vậy ?

Y nói:

- Mỏ đây.

Sư liền nạt. Y lui bước mà đứng. Sư nói:

- Ông chỉ biết xem trước mà không biết ngó sau.

Y nói:

- Trên tuyết còn thêm sương.

Sư nói:

- Đó đây không tiện nghi.

HÒA THUỢNG HỒNG LOA PHÁP TỰ ĐỜI THỨ HAI của NAM NHẠC HOÀI NHƯỢNG

Sư tại U Châu có tụng thị môn nhân rằng:

Hồng Loa sơn tử cận biên di
Độ đặc chi lưu bán thị hề
Cộng ngữ vấn trừ toàn bất hội
Khả lân chỉ giải nạ tư kỳ.

Tạm dịch:

*Hồng Loa sơn tử chốn biên di
Độ đặc số kia có kẻ chi
Góp lời han hỏi toàn chẳng biết
Thương thay chỉ biết có tư kỳ.*

THIÊN SƯ QUI DƯƠNG VÔ LIỄU PHÁP TỰ ĐỜI THỨ HAI của NAM NHẠC HOÀI NHƯỢNG

Thiên sư Vô Liễu núi Qui Dương Tuyên Châu, họ Thẩm, người Hoàng Đường Hồ Công huyện Bồ Điền. Năm Sư lên bảy, cha dẫn vào viện Bạch Trọng (Trùng ?) thấy như ở nhà mình, nhân đó bỏ áo theo thầy. Năm 18 tuổi, xuống tóc thọ giới cụ túc ở chùa Linh Nham, liễu đạt Tổ thừa, liền trở về bản viện. Phía bắc viện, cây bụi chẳng chặt không có đường lộ. Ngày kia sư chống gậy vạch lùm bụi mà đi, gặp con rùa to,

mắt có sáu con ngươi, nhưng chỉ một thoáng sau là biến mất. Sư bèn cất am trên ngọn núi đó, nhân đó mà có hiệu là Hòa thượng Qui Dương.

Ngày kia, có hổ đuổi con nai chạy vào am của sư. Sư lấy gậy ngăn hổ, giữ được mạng con nai.

Khi sắp thị hóa sư có bài kệ:

Bát thập niên lai biện tây đông
N như kim bất yếu bạch đầu ông
Phi trường, phi đoản, phi đại tiêu
Hoàn dữ chư nhân tánh tương đồng
Vô lai, vô khứ, kiêm vô trụ
Liễu khước bốn lai tự tánh không.

Tạm dịch:

*Tám chục năm qua biện tây đông
N như nay chẳng thiết bạch đầu ông
Không dài, không ngắn, không lớn nhỏ
Cùng với mọi người tánh tương đồng
Không tới, không đi, cũng không trụ
Hiểu rõ xưa nay tự tánh không.*

Đọc kệ xong, lặng im mà qua đời, chôn ở chính đường. Hai mươi năm sau bị lũ suối trên núi lấp chìm. Môn nhân phá tháp thấy toàn thân nổi trên nước. Mân Vương nghe việc, sai sứ khiêng về phủ đình cúng dường, bồng mùi hôi thúi nồng nặc lan xa. Vương đốt hương vái: Sẽ đem về chỗ cũ ở Qui Dương lập tháp. Lời vái vừa xong, mùi thơm ngào ngạt xông lên, cả thành chiêm lễ. Bốn đạo tâu được thụ Chân Tịch Đại Sư, tháp hiệu Linh Giác. Sau đệ tử là Tuệ Trung gặp nạn sa thải Phật giáo, qua đời trong hình thái tục lữ, chôn ở phía đông cách tháp hai trăm bộ, gọi là Đông tháp. Ngày nay hai chân thân ở Qui Dương, được sĩ dân y hổ như di hóa của tăng già. Tuệ Trung đắc pháp với Hòa thượng Thảo Am, như chương ấy tường thuật.

HÒA THUỢNG LỢI SƠN
PHÁP TỰ ĐỜI THỨ HAI của NAM NHẠC HOÀI NHƯỢNG

Tăng hỏi:

- Mọi sắc qui về không, vậy không qui về đâu ?

Sư đáp:

- Đầu lưỡi không lè ra khỏi miệng.

Tăng hỏi:

- Vì sao không ra khỏi miệng ?

Sư đáp:

- Vì trong ngoài gì cũng đều một thứ.

Tăng hỏi:

- Không trải qua a-tăng-kỳ kiếp mà hoạch đắc Pháp thân, xin sư chỉ
thắng.

Sư nói:

- Con nối sự nghiệp của cha.

Tăng hỏi:

- Lãnh hội thế nào ?

Sư đáp:

- Trát lục bất thí.

Tăng nói:

- Nếu thế thì đại chúng có chỗ nương tựa.

Sư nói:

- Đại chúng hãy gác sang bên, thế nào là Pháp thân ?

Tăng không lời đối đáp. Sư nói:

- Ông hỏi đi, ta sẽ nói cho nghe.

Tăng bèn hỏi:

- Thế nào là Pháp thân ?

Sư nói:

- Hoa đóm trên không, sóng nắng sa mạc.

Tăng hỏi:

- Thế nào là chỉ ý Tổ sư từ Tây lại ?

Sư nói:

- Không thấy thế nào.

Tăng hỏi:

- Vì sao mà lại như thế ?

Sư nói:

- Chỉ vì như thế.

HÒA THƯỢNG KHỔNG NGUYÊN **PHÁP TỰ ĐỒI THỨ HAI của NAM NHẠC HOÀI NHƯỢNG**

Hòa thượng Khổng Nguyên ở Thiều Châu thượng đường nói:

- Ý nghĩa đích thực của Tổ sư Tây lai không hại chi khi nói ra. Đại chúng há không có ai nói được sao. Hãy bước ra nói thử xem.

Có một ông tăng bước ra vừa mới lễ bái, sư liền đánh nói:

- Là lúc nào đây mà ló đầu ra thế ?

***

Sư thấy Ngưỡng Sơn hồi còn là sa-di niệm kinh liền nạt rằng:

- Gã sa-di này niệm kinh tiếng như khóc vậy.

Ngưỡng Sơn nói:

- Tuệ Tịch con niệm kinh như khóc. Xin hỏi Hòa thượng niệm giống như cái gì ?

Sư bèn nhìn trôn sa-di thôi.

THIÊN SƯ TÔNG SƠN **PHÁP TỰ ĐỒI THỨ HAI của NAM NHẠC HOÀI NHƯỢNG**

Một hôm nọ, sư mời cư sĩ Bàn uẩn uống trà. Cư sĩ nâng trà lên nói:

- Ai ai cũng có phần, vì sao không thể nói ?

Sư đáp:

- Chính vì ai ai cũng có, cho nên không thể nói.

Cư sĩ hỏi:

- Lão huynh vì sao mà được nói ?

Sư nói:

- Chỉ là vì không thể không nói được.

Cư sĩ nói:

- Đương nhiên. Đương nhiên.

Sư lại uống trà. Cư sĩ hỏi:

- Lão huynh uống trà sao không mời khách ?

Sư hỏi lại:

- Ai là khách ?

Cư sĩ đáp:

- Bàn mỗ đây.

Sư nói:

- Cần gì phải mời nữa.

Về sau thiền sư Đan Hà Thiên Nhiên nghe chuyện nói:

- Nếu không phải là Tòng Sơn thì đã bị Bàn ông quậy cho một trận rồi.

Cư sĩ nghe lời này bèn sai người chuyển lời đến Đan Hà:

- Tại sao không lãnh hội trước khi nâng khai trà ?

HÒA THƯỢNG TẮC XUYÊN
PHÁP TỰ ĐỜI THỨ HAI của NAM NHẠC HOÀI NHƯỢNG

Bàng cư sĩ đến thăm sư. Sư hỏi:

- Còn nhớ đến đạo lý khi tham kiến Thạch Đầu lần thứ nhất không

?

Cư sĩ nói:

- Mong được a sư kể lại cho nghe,

Sư nói:

- Thế mới biết chuyện tham kiến thời xưa giờ thành khinh nhờn.

Cư sĩ nói:

- A sư già cả rồi không giống như Bàng ông đây ?

Sư nói:

- Nhị bi đồng thời, há lại được bao nhiêu.

Cư sĩ nói:

- Bàng ông sức khỏe khang kiện hơn a sư.

Sư nói:

- Không phải thắng ta, chỉ là thua ông một chiếc mũ.

Cư sĩ nói:

- Vừa hay cùng sư giống nhau.

Sư cả cười mà thôi.

***

Sư vào vườn hái trà. Cư sĩ nói:

- Pháp giới chẳng chứa thân, sư có thấy mỗ đây không ?

Sư nói:

- Không phải lão đây hà tiện đáp lời ông.

Cư sĩ nói:

- Có hỏi có đáp là chuyện tầm thường.

Sư bèn lật trà không nói năng nữa.

Cư sĩ nói:

- Chẳng ngạc nhiên chi chuyện hỏi han dễ dàng lúc nãy.

Sư cũng không thềm để ý. Cư sĩ bèn hét lên:

- Cái lão già vô nghi lễ này. Hãy đợi mõ đây đi thuật lại tự sự cho bậc minh nhãn nghe.

Sư bèn quăng giỏ trà đi thẳng vào phương trượng.

THIÊN SƯ ĐÀM TẠNG **PHÁP TỰ ĐỜI THỨ HAI của NAM NHẠC HOÀI NHƯỢNG**

Thiên sư Đàm Tạng ở chùa Tây Viên Nam Nhạc, vốn thọ tâm ấn với Đại Tịch Mã Tổ. Sau tham yết hòa thượng Thạch Đầu Hy Thiên, tâm hoàn toàn minh triệt. Năm thứ hai đời Đường Trinh Nguyên, sư ấn tích trên tuyệt đỉnh Hành Nhạc, ít ai đến tham phỏng. Sau nhân chân bị bệnh nên dời đến ở Tây Viên, thiên lữ kéo đến đông đúc.

Ngày kia sư đang tự tắm rửa, tăng hỏi:

- Sao không sai Sa-di ?

Sư vỗ tay ba cái. Sư có nuôi một con chó rất tinh khôn. Có đêm họ sư đang đi kinh hành thì con chó cắn níu áo sư. Sư liền quay về phòng. Con chó lại nằm phục bên cửa canh giữ, từng nhiều lần phóng người ra về cắn tấp. Sáng ra trong bếp phía đông có con măng xà thật to, dài mấy trượng, hả họng phun hơi độc phùng phùng. Thị giả thỉnh sư né tránh, sư nói:

- Nếu phải chết thì tránh được sao ? nó mang độc tới ta lấy lòng từ bi tiếp nhận. Độc không thật tánh, kích bác tất mạnh mẽ, từ bi nếu không duyên, oán thân đều một thứ.

Nói dứt lời, con rắn rục đầu bò từ từ, thoáng cái không còn thấy. Lại một tối có bọn trộm rình, chó cũng cắn níu áo sư. Sư nói trông với bọn trộm rằng:

- Trong nhà tranh có vật gì vừa ý thì cứ mặc tình lấy, không hề lặn tiếc.

Trộm cảm lời sư đều cúi đầu lui hết.

HÒA THUỢNG BÁCH LINH
PHÁP TỰ ĐỒI THỨ HAI của NAM NHẠC HOÀI NHƯỢNG

Một hôm nọ, sư cùng Bàng sư sĩ đang đi trên đường gặp nhau. Sư hỏi :

- Trước kia cư sĩ ở Nam Nhạc có câu đặc ý có từng hướng về người khác nêu ra chưa vậy ?

Cư sĩ nói:

- Đã từng nêu ra rồi.

Sư hỏi:

- Nêu ra với ai vậy ?

Cư sĩ lấy ngón tay tự chỉ mình nói:

- Bàng ông đây.

Sư nói:

- Dù cho diệu đức không sinh cũng không sánh kịp cư sĩ.

Cư sĩ hỏi:

- Sư có được câu mạnh mẽ thì ai biết vậy ?

Sư bèn đội nón mê lên đi thẳng. Cư sĩ nói:

- Đi đường cẩn thận.

Sư đi thẳng không quay đầu lại.

HÒA THUỢNG KIM NGƯỜU
PHÁP TỰ ĐỒI THỨ HAI của NAM NHẠC HOÀI NHƯỢNG

Sư tự nấu cơm cúng dường chúng tăng. Mỗi bữa tới giờ độ trai, sư khiêng thùng cơm đến trước tăng đường múa may nói:

- Các vị bồ-tát ơi, ăn cơm đi.

Rồi vỗ tay cười lớn, ngày nào cũng như thế.

(Tăng hỏi Trường Khánh:

Người xưa vỗ tay gọi tăng ăn cơm, ý tứ thế nào vậy ?

Trường Khánh nói:

- Giống như nhân độ trai mà khen mừng.

Tăng hỏi Đại Quang:

- Xin hỏi khen mừng cái gì ?

Đại Quang bèn múa. Tăng liền lễ bái. Đại Quang nói:

- Con chôn rùng tinh ma này.

Đông Thiên Tề nói:

- Người xưa tự nấu cơm, múa may rồi mời tăng ăn cơm, ý tứ thế nào. Có lãnh hội không ? Còn như Trường Khánh và Đại Quang có hiểu ý người xưa không, hay bị người phân chiết. Nay xin hỏi các thượng tọa, mỗi ngày chày bát, nhận tới, đưa lui, có đạo lý gì với người xưa không. Nếu nói có thì có thể nào nói xem. Nếu bắt chước người xưa múa thì lại bị gọi là chôn rùng tinh ma. Nếu không lãnh hội thì con mắt hành cước để ở đâu.

Tăng hỏi Tào Sơn:

- Người xưa làm như thế có vẻ là đùa ở, con đòi không ?

Tào Sơn đáp:

- Phải đấy.

Tăng hỏi:

- Hướng thượng sự, thỉnh sư nói.

Tào Sơn nạt:

- Thứ đùa ở, con đòi này).

HÒA THƯỢNG ĐỘNG AN

PHÁP TỰ ĐỜI THỨ HAI của NAM NHẠC HOÀI NHƯỢNG

Tăng đến già từ, sư hỏi:

- Ông đi về đâu ?

Tăng nói:

- Vốn chưa biết đi về đâu.

Sư nói:

- Đi đường thận trọng nghe xà-lê.

Tăng khiêm nhường:

- Không dám, không dám.

Sư nói:

- Đến mọi nơi thuật lại rành rõ nhé.

***

Tăng đang đứng hầu, sư hỏi:

- Hôm nay ngày mấy ?

Tăng đáp:

- Không biết.

Sư nói:

- Ta nhớ ra rồi.

Tăng hỏi:

- Hôm nay ngày mấy ?

Sư nói:

- Hôm nay trời u ám.

HÒA THƯỢNG ĐẢ ĐỊA **PHÁP TỰ ĐỜI THỨ HAI của NAM NHẠC HOÀI NHƯỢNG**

Hòa thượng Đả Địa ở Hân Châu, từ khi lãnh ngộ chỉ ý Giang Tây, tự giấu tên tuổi. Phàm có học giả đến tham vấn sư đều dùng gậy động xuống đất (Đả Địa) để chỉ thị, cho nên đời mới gọi là hòa thượng Đả Địa. Ngày nọ sư bị ông tăng giấu gậy đi rồi mới đến hỏi, sư chỉ há hốc mồm. Tăng hỏi môn nhân:

- Như Hòa thượng đây mỗi khi có ai đến hỏi là lấy gậy động đất, ý chỉ thế nào ?

Môn nhân bèn lấy một cây củi dưới bếp bỏ vô chỗ.

HÒA THƯỢNG TÚ KHÊ
PHÁP TỰ ĐỜI THỨ HAI của NAM NHẠC HOÀI NHƯỢNG

Hòa thượng Tú Khê ở Đàm Châu, ngày kia Cốc Sơn hỏi:

- Thanh sắc thuần chân, thế nào là đạo ?

Sư đáp:

- Nói loạn xạ để làm gì ?

Cốc Sơn bèn từ bên đông đi qua bên tây mà đứng. Sư nói:

- Nếu không thế thì là tai họa đấy.

Cốc Sơn bèn đi qua phía Đông. Sư bèn bước xuống giường Thiền, vừa đi được mấy bước bị Cốc Sơn chộp lấy nói:

- Chuyện thanh sắc thuần chân là thế nào ?

Sư bèn tát Cốc Sơn. Cốc Sơn nói:

- Mười năm sau cần người pha trà không có vậy ?

Sư nói:

- Cần lão già Cốc Sơn làm gì ?

Cốc Sơn cười ha hả ba tiếng.

THIÊN SƯ MÃ ĐẦU THẦN TẠNG
PHÁP TỰ ĐỜI THỨ HAI của NAM NHẠC HOÀI NHƯỢNG

Thiên sư Thần Tạng, núi Mã Đầu Từ Châu thượng đường nói với Đại chúng rằng:

- Biết mà là không biết. Không phải không biết mà nói không biết.

(Nam Tuyên nói:

- Sư nói như thế là mới nói có phân nửa.

Hoàng Bá nói:

- Không phải Nam Tuyên kích bác sư mà là muốn tròn đủ lời trước).

THIÊN SƯ THIỆN GIÁC
PHÁP TỰ ĐỒI THỨ HAI của NAM NHẠC HOÀI NHƯỢNG

Sư thường cầm gậy đêm khuya đi vào rừng núi, cứ bảy bước chống gậy một cái thì niệm danh hiệu Quán Thế Âm một tiếng. Giáp Sơn Thiện Hội đến am thăm, hỏi Sư:

- Xa nghe Hòa thượng niệm Quán Âm phải không ?

Sư đáp:

- Đúng vậy.

Giáp Sơn hỏi:

- Cưỡi trên đầu hòa thượng thì thế nào ?

Sư nói:

- Đưa đầu cho ông cưỡi, nếu chẳng đưa đầu thì cưỡi thế nào ?

***

Có một ông tăng đến tham yết, vừa trải tọa cụ ra định giập đầu lễ bái, sư nói:

- Hãy khoan ! Hãy khoan !

Tăng hỏi:

- Hòa thượng thấy có điều gì vậy ?

Sư nói:

- Lạy dập đầu xuống đất làm đồ lâu chuông mất.

Ông tăng từ đó liền tỉnh ngộ.

***

Một hôm quan Quán Sát sứ Bùi Huru tới thăm hỏi:

- Lão sư có thị giả không ?

Sư đáp:

- Có một hai đứa thôi.

Bùi Huru hỏi:

- Ở tại đâu nào ?

Sư liền gọi:

- Đại Không, Tiểu Không.

Lúc ấy có hai con hổ từ phía sau am đi ra. Bùi Huru vừa kinh vừa sợ. Sư nói với hai con hổ:

- Đang có khách hãy tạm lui ra.

Hai con hổ gầm rống rồi đi ra. Bùi Huru hỏi:

- Lão sư đã làm thiện sự gì mà cảm phục được hổ như thế ?

Sư lặng thinh hồi lâu rồi hỏi:

- Lãnh hội không ?

Bùi Huru nói:

- Không lãnh hội.

Sư nói:

- Sơn tăng thường niệm Quán Âm.

HÒA THƯỢNG THỦY ĐƯỜNG **PHÁP TỰ ĐỜI THỨ HAI của NAM NHẠC HOÀI NHƯỢNG**

Hòa thượng Thủy Đường ở Đỉnh Châu hỏi Qui Tông:

- Người xứ nào ?

Qui Tông nói:

- Người Trấn Châu.

Sư hỏi:

- Bao nhiêu tuổi rồi ?

Qui Tông nói:

- Hai mươi hai.

Sư nói:

- Lúc xà-lê chưa sanh thì ta đã ở đây.

Qui Tông hỏi:

- Hòa thượng sanh lúc nào ?

Sư dựng cây xơ quất lên. Qui Tông hỏi:

- Cái này há có sanh sao ?

Sư nói:

- Lãn hội tức không sanh.

Qui Tông nói:

- Chưa lãn hội mà.

Sư không lời đối đáp.

HÒA THƯỢNG CỖ TỰ **PHÁP TỰ ĐỜI THỨ HAI của NAM NHẠC HOÀI NHƯỢNG**

Đan Hà đến tham yết sư, ở qua đêm tới sáng mai. Ban mai nấu cháo chín rồi, hành giả chỉ múc một chén trao cho sư, rồi lại múc đầy một chén tự mình ăn mà hầu như không đếm xỉa gì đến Đan Hà. Đan Hà bèn tự múc đầy một chén cháo mà ăn. Hành giả nói cạnh:

- Mới năm canh đã thức dậy, vậy mà cũng có trộm đấy.

Đan Hà hỏi:

- Sao không dạy bảo hành giả vô lễ quá lắm như vậy ?

Sư nói:

- Trong chốn thanh tịnh không nên làm dơ con cái nhà người ta.

Đan Hà nói:

- Hầu như chẳng hỏi qua lão già này.

HÒA THƯỢNG BẠI THỌ **PHÁP TỰ ĐỜI THỨ HAI của NAM NHẠC HOÀI NHƯỢNG**

Sư đang nằm ngủ, Đạo Ngô bước lại gần lấy mền đắp lên sư. Sư hỏi:

- Làm gì thế ?

Đạo Ngô đáp:

- Đắp đây.

Sư nói:

- Nằm là đúng hay ngồi là đúng ?

Đạo Ngô nói:

- Không phải tại hai chỗ này.

Sư nói:

- Ngặt nổi đắp đây biết sao.

Đạo Ngô nói:

- Đừng có nói loạn xì.

***

Sư hơi lửa, Đạo Ngô hỏi:

- Làm gì thế ?

Sư đáp:

- Hòa hợp.

Đạo Ngô nói:

- Làm thế nào mà lại đương đầu thoát ra vậy ?

Sư hỏi:

- Cách xa tới đây hỏi nào vậy ?

Đạo Ngô liền phất tay áo ra đi.

***

Ngày nọ, Đạo Ngô từ ngoài vào, Sư hỏi:

- Từ đâu về thế ?

Đạo Ngô đáp:

- Đi thân cận về.

Sư nói:

- Dụng môi mép để làm gì ?

Đạo Ngô nói:

- Mượn.

Sư nói:

- Nếu có thì mặc cho ông mượn, nhưng không có thì biết làm sao giờ.

Đạo Ngô nói:

- Chỉ vì có nên mới mượn.

HÒA THƯỢNG THẢO ĐƯỜNG PHÁP TỰ ĐỜI THỨ HAI của NAM NHẠC HOÀI NHƯỢNG

Hòa thượng Thảo Đường ở Kinh Triệu, từ khi không còn tham yết Đại Tịch, đi du phương tới pháp hội của Hải Xương. Hòa Thượng Hải Xương hỏi:

- Từ đâu đến vậy ?

Sư đáp:

- Từ đạo tràng lại.

Hải Xương hỏi:

- Đây là chỗ nào ?

Sư nói:

- Kẻ trộm cướp không đánh nhà người nghèo.

***

Tăng hỏi:

- Khi chưa có một pháp nào, thì thân này ở tại đâu ?

Sư vẽ một vòng tròn, bên trong viết một chữ Thân (身).

THIÊN SƯ CHÂN THỨC PHÁP TỰ ĐỜI THỨ HAI của NAM NHẠC HOÀI NHƯỢNG

Thiền sư Chân Thúc, núi Dương Kỳ Viên Châu thượng đường nói với đại chúng rằng:

- Một nguồn quần linh, giả danh là Phật. Thể dứt, hình tiêu mà không diệt. Kim lưu tan rã nhưng thường tồn. Biển tánh không gió, sóng vàng tự dậy. Tâm linh chẳng chứng triệu mà vạn tượng đều lộ rõ. Thể lý ấy không nói mà trải toàn Hằng sa số thế giới. Chẳng dụng nhưng công ích lại huyền hóa. Vì sao mà làm ngược lại giác. Ngược lại tập hiệp trần lao, nơi cõi âm vọng tự tù tội trối buộc.

Sư từ lúc mới lên núi này mà ở cho tới ngày thành tự viện thu nhận đồ chúng diễn hóa là hơn 40 năm. Năm thứ mười lăm đời Đường Nguyên Hòa, ngày 13 tháng giêng thị tịch, trà tỳ nhật được 700 viên xá lợi, xây tháp ở dưới chân núi phía đông.

HÒA THƯỢNG MÔNG KHÊ **PHÁP TỰ ĐỜI THỨ HAI của NAM NHẠC HOÀI NHƯỢNG**

Tăng hỏi:

- Một niệm không sanh thì thế nào ?

Sư nín lặng hồi lâu. Tăng bèn lễ bái. Sư nói:

- Ông lãnh hội thế nào ?

Tăng nói:

- Mỗ đây rốt lại không hổ thẹn.

Sư nói:

- Ông tin tới nơi đây !

***

Tăng hỏi:

- Bản phần sự làm sao thể tất ?

Sư nói:

- Sao ông không hỏi ?

Tăng nói:

- Thỉnh sư đáp lời.

Sư nói:

- Ông hỏi khá tốt đấy.

Tăng cười to lui ra. Sư nói:

- Chỉ có ông tăng này là lanh lợi.

***

Có tăng từ ngoài đến, sư liền hét. Tăng nói:

- Nguyên do tốt đấy.

Sư nói:

- Do cần ăn gậy đây.

Tăng nói: Tạm biệt, rồi lui ra. Sư nói:

- Được tự tại đấy.

HÒA THƯỢNG HẮC GIẢN

PHÁP TỰ ĐỜI THỨ HAI của NAM NHẠC HOÀI NHƯỢNG

Hòa thượng Hắc Giản ở Lạc Kinh. Tăng hỏi:

- Thế nào là mật thất ?

Sư nói:

- Bịt tai nằm ngoài đường.

Tăng hỏi:

- Thế nào là người trong mật thất ?

Sư bèn nắm tay đấm ngực.

HÒA THƯỢNG HƯNG BÌNH

PHÁP TỰ ĐỜI THỨ HAI của NAM NHẠC HOÀI NHƯỢNG

Hòa thượng Hưng Bình ở Kinh Triệu. Động Sơn đến tham bái, sư nói:

- Đừng lễ bái lão hủ này.

Động Sơn nói:

- Lễ bái lão hủ.

Sư nói:

- Nếu không phải là lão hủ không nhận lễ.

Động Sơn nói:

- Cũng chẳng dùng.

Động Sơn hỏi:

- Thế nào là tâm của Phật xưa.

Sư đáp:

- Là tâm ông đó.

Động Sơn nói:

- Tuy là như thế, nhưng đó là chỗ nghi của mõ đây.

Sư nói:

- Nếu là như vậy thì hãy hỏi người gõ vậy.

Động Sơn nói:

- Mõ đây có một câu không mượn từ cửa miệng chư thánh.

Sư nói:

- Ông hãy nói xem nào ?

Động Sơn nói:

- Không phải mõ đây.

Động Sơn từ giã, sư nói:

- Đi về đâu ?

Động Sơn nói:

- Theo dòng mà dừng ở.

Sư nói:

- Pháp thân theo dòng, báo thân theo dòng.

Động Sơn nói:

- Tất cả đều không hiểu như thế.

Sư bèn vỗ tay.

HÒA THƯỢNG TIÊU ĐẠO

PHÁP TỰ ĐỜI THỨ HAI của NAM NHẠC HOÀI NHƯỢNG

Ngày nọ, sư đang ngồi trên giường Thiên, có tăng tên Lộc Tây hỏi:

- Niệm niệm phan duyên, tâm tâm vĩnh tịch.

Sư nói:

- Ngày hôm qua, lúc tối có người cũng đã nói như thế.

Tây nói:

- Nói cái gì ?

Sư nói:

- Không biết.

Tây nói:

- Thỉnh sư nói.

Sư dùng cây xơ quất đánh vô miệng Tây, Tây liền lui ra. Sư nói cùng đại chúng:

- Trên giữa chạng mào có một con mắt pháp.

HÒA THƯỢNG PHƯỚC KHÊ

PHÁP TỰ ĐỜI THỨ HAI của NAM NHẠC HOÀI NHƯỢNG

Tăng hỏi:

- Gương xưa không tì vết thì thế nào ?

Sư nín lặng hồi lâu. Tăng hỏi:

- Ý sư như thế nào ?

Sư nói:

- Sơn tặng ta tai điếc.

Tăng lại nêu câu hỏi hỏi nầy nữa, sư nói:

- Cũng tạm tạm.

Tăng hỏi:

- Thế nào là tự kỷ ?

Sư nói:

- Ông hỏi cái gì ?

Tăng hỏi:

- Há không có phương tiện sao ?

Sư nói:

- Vừa rồi ông nói cái gì ?

Tăng nói:

- Điên đảo thế nào ấy.

Sư nói:

- Hôm nay đáng ăn gậy trong tay sơn tăng ta.

***

Tăng hỏi:

- Duyên tan qui về không, không qui về đâu ?

Sư đáp:

- Về chỗ đây.

Tăng nói:

- Vâng ạ.

Sư hỏi:

- Không ở tại đâu ?

Tăng nói:

- Thỉnh sư nói mà.

Sư nói:

- Người Ba Tư ăn hồ tiêu.

HÒA THUỢNG THỦY LÃO (LẠO) PHÁP TỰ ĐỜI THỨ HAI của NAM NHẠC HOÀI NHƯỢNG

Ban đầu sư tham yết Mã Tổ hỏi:

- Thế nào là ý nghĩa đích thực của Tổ sư từ Tây lại ?

Tổ nói:

- Hãy lễ bái cái đũa.

Sư vừa cúi lạy bị Mã Tổ tông cho một đạp. Sư bồng đại ngộ, nhồm dậy vỗ tay, cười ha hả nói:

- Thật lạ kỳ ! Trăm ngàn Tam-muội, vô lượng diệu nghĩa, chỉ nơi đầu sợi lông mà ý thức được gốc nguồn.

Nói đoạn liền lễ bái lui ra.

Về sau, khi sư làm trụ trì thường nói với đại chúng rằng:

- Từ lúc ăn một cái đạp của Mã đại sư cho đến nay cười mãi không thôi.

***

Có tăng vẽ một vòng tròn, lấy tay hướng về phía mình sư mà chộp. Sư bèn gạt qua ba cái, rồi cũng vẽ một vòng tròn, rồi chỉ tăng ấy. Tăng liền lễ bái. Sư đánh nói:

- Cái gã đầu trống rỗng này.

***

Tăng hỏi:

- Thế nào là hạnh của sa-môn ?

Sư đạp:

- Động thì ảnh hiện, giác tức băng sanh !

Hỏi:

- Thế nào là đại ý của Phật pháp ?

Sư bèn vỗ tay cười to ha ha.

Phàm sư tiếp dẫn cơ phong cho người đều làm như thế.

HÒA THƯỢNG PHÙ BÔI

PHÁP TỰ ĐỜI THỨ HAI của NAM NHẠC HOÀI NHƯỢNG

Có Lăng Hành bà đến tham bái sư. Sư cùng Hành bà uống trà.
Hành bà hỏi:

- Câu nói rán hết sức mà không nói được, phân phó cho ai ?

Sư nói:

- Phù Bôi ta không có lời dư thừa ?

Hành bà nói:

- Mỗ đây không nói như thế.

Sư bèn đem lời hỏi nãy hỏi Hành bà. Bà che mặt khóc nói:

- Trong cõi trời xanh lại thêm oan khổ.

Sư không lời đối đáp. Bà nói:

- Lời nói không biết lệch thẳng, lý không hiểu xiêng vẹo. Dạy người tức họa sanh vậy.

Sau có người thuật tự sự với Nam Tuyên. Nam Tuyên nói:

- Khổ thay Phù Bôi, bị lão bà xô gãy.

Về sau Hành bà nghe Nam Tuyên nói như thế, cười rằng:

- Vương lão sư do thiếu cơ quan đây.

Có Thiên khách Trùng Nhất ở U Châu gặp Hành bà, bèn hỏi rằng:

- Làm sao mà Nam Tuyên nói như thế lại thiếu cơ quan vậy ?

Hành bà khóc nói:

- Bi thay, thống thay !

Thiên khách ngỡ ngác không biết phải làm gì. Hành bà bèn hỏi:

- Lãnh hội không ?

Thiên khách chấp tay mà lui ra. Bà nói:

- Thiên khách như con hát chết tiết đó nay nhiều như lúa, như mè vậy.

Sau đó Thiên khách Trùng Nhất thuật lại tự sự với Triệu Châu.

Triệu Châu nói:

- Ta mà gặp cái lão bà xấu xí đó sẽ hỏi cho đớ lưỡi.

Trùng Nhất hỏi Triệu Châu:

- Xin Hòa thượng hãy hỏi bà ta như thế nào ?

Triệu Châu dùng gậy đánh nói:

- Như gã con hát chết bầm này, không đánh còn đợi tới chừng nào

?

Nói đoạn đánh tiếp mấy gậy.

Hành bà lại nghe Triệu Châu nói thế bèn nói:

- Triệu Châu tự mình đáng ăn mấy gậy của lão bà đây.

Sau đó tăng thuật lại lời Hành bà cho Triệu Châu nghe. Triệu Châu khóc rằng:

- Bi thay, thống thay.

Hành bà nghe Triệu Châu có lời ấy bèn chấp tay khen rằng:

- Triệu Châu mắt phóng ánh sáng chiếu phá bốn thiên hạ.

Sau Triệu Châu sai tăng đến hỏi hành bà:

- Bà nói thế nào là mắt Triệu Châu ?

Bà bèn đưa nắm đấm lên. Triệu Châu nghe thế bèn làm một bài tụng gởi Lãng Hành bà:

Đương cơ trực diện đề
Trực diện đương cơ tậ
Báo nữ Lãng hành bà
Khốc thanh hà đặc thất.

Tạm dịch:

*Đương cơ ngay mặt nêu
Ngay mặt đương cơ nhanh
Báo cho Lãng hành bà
Tiếng khóc nào tranh cạnh.*

Bà cũng dùng tụng thi đáp Triệu Châu:

Khốc thanh sư dĩ hiểu
Dĩ hiểu phục thù tri
Đương thời Ma Kiệt Quốc
Kỷ táng mục tiền ky.

Tạm dịch:

*Tiếng khóc sư đã rõ
Đã rõ mấy ai hay
Đương thời nước Ma Kiệt
Cơ trước mắt táng thay.*

(GÓP Ý: Toàn bộ đoạn ngữ lục này nhân vật chủ giác là Lăng hành bà chứ không phải Thiền sư Phù Bôi. Theo thiền ý nên đổi tiêu đề là Lăng hành bà. Hành bà không phải tên người mà là thuật ngữ Thiền tông chỉ bà già tín phụng Phật giáo mà tu hành).

HÒA THƯỢNG LONG SƠN
PHÁP TỰ ĐỜI THỨ HAI của NAM NHẠC HOÀI NHƯỢNG

Hòa thượng Long Sơn ở Đàm Châu hỏi tăng:

- Từ đâu tới ?

Tăng đáp:

- Từ nơi bậc lão túc lại.

Sư hỏi:

- Lão túc có ngôn cú gì ?

Tăng đáp:

- Nếu nói thì ngàn câu, muôn câu, còn nếu không nói thì một chữ cũng không.

Sư nói:

- Nếu thế thì chỉ là con ruồi địt trứng.

Tăng ấy lễ bái, sư liền đánh.

***

Hòa thượng Động Sơn Lương Giới lúc còn hành cước đi lạc đường đến núi của sư, nhân đó tham yết. Sư hỏi:

- Núi này không có đường thông, xà-lê theo đâu mà đến được ?

Động Sơn nói:

- Không đường hãy gác qua một bên, sư theo đâu mà vào núi ?

Sư nói:

- Ta chưa từng đi hành cước.

Động Sơn hỏi:

- Hòa thượng trụ tại núi này bao lâu rồi ?

Sư đáp:

- Chẳng dính dáng gì đến xuân thu.

Động Sơn hỏi:

- Núi này trụ trước hay Hòa thượng trụ trước ?

Sư nói:

- Không biết.

Động Sơn hỏi:

- Vì sao không biết ?

Sư đáp:

- Ta không vì trời người mà đến đây.

Động Sơn bỗng hỏi:

- Thế nào là chủ trong khách ?

Sư đáp:

- Nhiều năm không ra khỏi cửa.

Động Sơn hỏi:

- Thế nào là khách trong chủ ?

Sư đáp:

- Trời xanh trùm mây trắng.

Động Sơn hỏi:

- Khách chủ cách nhau bao xa ?

Sư nói:

- Sóng trên nước sông Trường Giang.

Động Sơn hỏi:

- Khách chủ gặp nhau nói cái gì ?

Sư nói:

- Gió mát phát trắng sáng.

Động Sơn nói:

- Hòa thượng thấy đạo lý gì mà trụ núi này ?

Sư nói:

- Ta thấy hai con trâu bùn húc nhau phóng xuống biển, như nay không thấy tăm hơi gì cả.

Sư nhân có tụng rằng:

Phiên âm:

Tam gian mao ốc từng lai trụ
Nhất đạo thân quang vạn cảnh nhàn
Mạc tác thị phi lai biện ngã
Phù sanh xuyên tạc bất tương quan.

Tạm dịch:

*Ba gian nhà cỏ ở bấy nay
Một đạo thân quang muôn cảnh nhàn
Phải trái chớ đem làm rầy lão
Phù sanh đâm thọc chẳng tương quan.*

CƯ SĨ BÀNG UẨN

PHÁP TỰ ĐỜI THỨ HAI của NAM NHẠC HOÀI NHƯỢNG

Cư sĩ Bằng Uẩn ở Tương Châu là người huyện Hành Dương tự là Đạo Huyền. Gia thế theo nghiệp Nho, nhưng cư sĩ sớm ngộ đạo Phật, chí cầu chân đế. Đầu đời Đường Trinh Nguyên, cư sĩ đến tham yết Thạch

Đầu, quên lời mà lĩnh ngộ thiên chi, lại làm bạn cùng thiên sư Đan Hà Thiên Nhiên.

Ngày nọ Thạch Đầu hỏi rằng:

- Ông từ ngày đến gặp ta, vật dụng sinh hoạt qua ngày thế nào ?

Sĩ đáp:

- Nếu hỏi vật dụng hằng ngày thì không có chỗ mở miệng đâu.

Lại trình một bài kệ:

Nhật dụng sự vô biệt
Duy ngô tự ngẫu hài
Đầu đầu phi thủ xả
Xứ xứ vật trượng quai
Chu tử thù vi hiểu
Khâu sơn tuyệt điểm ai
Thần thông tịnh diệu dụng
Vận thủy cập bàn sai.

Tạm dịch:

*Hằng ngày không phân biệt
Do ta tự ngẫu hài
Nơi nơi không buông nắm
Chón chón chẳng vướng quai
Đỏ tía ai xưng hiểu
Khâu sơn chẳng điểm ai
Thần thông cùng diệu dụng
Gánh nước cùng dọn cây.*

Thạch Đầu đồng ý nói:

- Ông muốn xuất gia hay làm cư sĩ ?

Sư sĩ đáp:

- Xin được theo chỗ ưa thích.

Bèn chẳng xuống tóc. Sau đó cư sĩ đi Giang Tây tham vấn Mã Tổ
rằng:

- Kẻ chẳng làm bạn với vạn pháp là người thế nào ?

Mã Tổ nói:

- Đợi chừng nào miệng ông hớp ngậm hết nước sông Giang Tây ta sẽ nói cho ông nghe.

Cư sĩ vừa nghe qua liền lĩnh hội huyền chỉ, bèn lưu lại Giang Tây tham thừa Mã Tổ được hai năm. Có bài kệ rằng:

Hữu nam bất hôn

Hữu nữ bất giá

Đại gia đoàn loạn đầu

Cộng thuyết vô sinh hoạt.

Tạm dịch:

Con trai không hỏi cưới

Con gái không gả chồng

Mọi người cùng quây quần

Hợp nói nghĩa vô sanh.

Từ đó cư sĩ phong cơ mẫn tiệp, biện tài vô ngại, thiên giả tứ phương ngưỡng mộ đạo phong của cư sĩ đến đê dùi mài Thiên cơ. Cư sĩ thường đến các đạo tràng tùy hỷ nghe giảng kinh Kim Cang đến chỗ không ta không người, bèn hỏi người giảng:

- Này tọa chủ, nếu đã không ta không người thì ai là người nói, ai là người nghe ?

Tọa chủ tắt họng không thể đối đáp. Cư sĩ nói:

- Kẻ hèn này tuy là tục lữ nhưng cũng biết chút đỉnh.

Tọa chủ nói:

- Theo ý cư sĩ thì thế nào ?

Cư sĩ bèn khai thị một bài kệ :

Vô ngã phục vô nhân

Tác ma hữu sơ thân

Khuyến quân hư lịch tọa

Bất tự trực cầu chân

Kim cang Bát nhã tánh
Ngoại tuyệt nhất sấm trần
Ngã văn tánh tín thụ
Tổng thị giả danh trần.

Tạm dịch:

*Không người lại không ta
Sao lại có sơ thân
Khuyên ông đừng ngồi mãi
Chẳng giống trực cầu chân
Tánh Kim Cang Bát-nhã
Ngoài tuyệt chẳng mấy trần
Tôi nghe cùng tin thọ
Chỉ là giả danh trần.*

Tọa chủ nghe kệ vui mừng khen ngợi.

Những nơi mà cư sĩ đến, các bậc học rộng hiểu nhiều đều vẫn nạn nạn kia, nhưng cư sĩ cứ thông dong tự tại, tùy cơ ứng đáp chớ chẳng bao giờ bo bo ôm lấy nghĩa kinh, bị hạn chế cứng ngắt bởi khuôn sáo.

Vào năm Nguyên Hòa, cư sĩ đi ngao du vùng Tương Hán phía Bắc, tùy nơi mà ở, hoặc Phụng lĩnh Lộc môn, hoặc xóm phường trong thành nhỏ, ban đầu ở nhà lớn tại Đông nghiêm, sau lại ở nhà nhỏ nơi vách tây thành. Cư sĩ có một cô con gái cung tên là Linh Chiếu thường cùng theo cha đan giỏ trúc, mang đến chợ bán để cung cấp sinh hoạt hằng ngày. Lúc này Cư sĩ có bài kệ như sau:

Phiên âm:

Tâm như cảnh diệt như
Vô thực diệt vô hư
Hữu diệt bất quản
Vô diệt bất cư
Bất thị hiện thánh
Liễu sự phạm phu

Dịch phục dịch
Tức thử ngũ uẩn hữu chân trí
Thập phương thế giới nhất thừa đồng
Vô tướng Pháp thân khởi hữu thị
Nhuộc xá phiền não nhập Bồ đề
Bất tri hà phương hữu Phật địa.

Tạm dịch:

*Tâm như cảnh cũng như
Không thật cũng không hư
Hữu cũng chẳng màng
Vô cũng chẳng cư
Chẳng phải hiền Thánh
Chỉ biết phàm phu
Đổi lại đổi
Tức ngũ uẩn kia có chân trí
Mười phương thế giới vốn đồng nhau
Pháp thân vô tướng há hai sao
Nếu bỏ phiền não vào Bồ-đề
Chẳng biết đất Phật ở nơi nao.*

***

Cư sĩ sắp nhập diệt bảo con gái cưng Linh Chiếu ra ngoài cửa coi mặt trời sớm trưa, đến giờ ngộ thì báo cho biết. Con gái vội báo:

- Mặt trời đã đứng bóng, nhưng có nhật thực.

Cư sĩ vừa bước ra ngoài xem thì Linh Chiếu leo lên chỗ ngồi của cha, chấp tay mà mắt. Cư sĩ cười bảo:

- Con gái ta cơ phong mãi tiếp thật.

Bèn dời ngày mất lại bảy ngày.

Quan coi châu này là Vu công Địch đến thăm bệnh, Cư sĩ nói với ông ta:

- Xin coi các có là không, đừng coi các không là có. Tham luyện thể gian, chẳng khác nào bắt bóng, đuổi theo tiếng.

Nói xong Cư sĩ gác đầu lên về Vu công mà qua đời. Theo lời Cư sĩ trần trời, sau khi hỏa thiêu lấy tro xương rải xuống sông hồ. Cả hai giới tăng tục khi nghe tin Cư sĩ qua đời đều không khỏi buồn thương cảm luyến. Đời cho Cư sĩ ở chốn Thiền môn chẳng khác nào Duy-ma-cật ở thành Tỳ-da-ly khi xưa vậy. Cư sĩ có để lại hơn 300 bài thi kệ lưu truyền trong đời.

PHẦN PHỤ LỤC:

I- Sĩ từ biệt Dược Sơn, Dược Sơn phái mười Thiền khách đưa ra tận cổng chùa. Sĩ chỉ tuyệt trên hư không nói:

- Tuyệt đẹp thật. Mảng mảnh không rơi chỗ nào khác.

Có ông Thiền khách tên Toàn nói:

- Vậy chớ rơi nơi nào ?

Sĩ liền đánh ông ta một bạt tai. Toàn nói:

- Kể cũng không thể qua loa công việc được.

Sĩ nói:

- Dạng người như thế cũng xưng là Thiền khách. Diêm vương không bỏ sót ông đâu.

Thiền khách Toàn bèn hỏi:

- Còn cư sĩ thì thuộc dạng nào vậy ?

Sĩ lại đánh ông ta một bạt tai nói:

- Mắt thấy như người mù, miệng nói như người câm.

(Theo **Ngũ Đăng Hội Nguyên** quyển 3)

II. Phần đọc thêm liên quan đến Bàng uẩn: LINH CHIẾU

Linh Chiếu là con gái út của cư sĩ Bàng uẩn, theo cha cày sâu cuốc bẫm dưới chân núi Lộc Môn ở Tương Dương. Cư sĩ Bàng Uẩn thường cùng các Thiền sư tới lui bàn bạc Thiền lý. Linh Chiếu do nghe họ đối đáp mà ngộ lý Thiền. Vào thời Thái Hòa, Linh Chiếu trước cha bảy ngày ngồi lên chỗ cha hiệp chưởng mà tọa vong.

Trích ngữ lục: Cư sĩ đang ngồi hỏi con gái:

- Người xưa nói: Rờ rờ trăm đầu cỏ, rờ rờ ý Tô sư, nên hiểu như thế nào ?

Linh Chiêu nói:

- Lão đại thiên sư như cha mà lại nói lời lẽ như thế ?

Sĩ hỏi:

- Thế con nói sao ?

Linh Chiêu nói:

- Rờ rờ trăm đầu cỏ, rờ rờ ý Tô sư !

Cư sĩ cười xòa !

(Theo **Ngũ Đăng Hội Nguyên** quyển 3)

Cư sĩ Bàng Uẩn hỏi Mã đại sư:

- Nước không gân xương mà khéo nâng chiếc thuyền to muôn hộc, lý ấy là thế nào ?

Đại sư đáp:

- Trong ấy không nước cũng không thuyền, nói gì đến gân xương ?

(Theo **Ngũ Đăng Hội Nguyên** quyển 3)